

Sundbyberg 25 april 2025

Referens: Fi2024/02595

Vår referens:

mia.ahlgren@funktionsratt.se

Till fi.remissvar@regeringskansliet.se

fi.fma.b@regeringskansliet.se

Remissvar Kontantutredningen (Fi2024/00068)

Funktionsrätt Sverige är en samarbetsorganisation för 53 funktionsrättsförbund som tillsammans representerar drygt 400 000 medlemmar. Vårt arbete grundar sig på mänskliga rättigheter när vi driver medlemmarnas funktionsrätt - rätten att fungera i samhällslivets alla delar på lika villkor. Vårt mål är ett samhälle för alla.

Sammanfattning

Kontantutredningen föreslår ett tillägg i lagen om betaltjänster så att livsmedel, apoteksvaror och offentligrättsliga avgifter ska kunna betalas kontant. I betänkandet finns fler förslag som rör bland annat kontanter under höjd beredskap och åtgärder som rör inkludering och digitalt utanförskap.

Funktionsrätt Sverige betonar statens åtaganden i enlighet med Funktionsrättskonventionen. Vi anser att lagstiftning om acceptans för kontanter är nödvändigt för att säkerställa att alla innevånares rättigheter och tillgång till nödvändiga produkter och tjänster, såväl i fredstid som i tider av höjd beredskap. Cyberattacker förekommer redan idag mot livsmedelskedjor, banker, sjukhus och myndigheter. Det krävs rutiner och lösningar för att hantera kontanter inom fler områden än de som föreslås, till exempel för hälso- och sjukvård, kollektivtrafik, kläder och skor.

Vårt medlemsförbund FUB har lämnat ett fördjupande remissyttrande som rör framför allt personer med kognitiva funktionsnedsättningar som vi hänvisar till. Flera av våra medlemsförbund representerar även personer med erfarenhet av psykisk ohälsa, som ofta har ökad risk för fattigdom vilket begränsar tillgång till digitala betaltjänster och ökar risken för diskriminering och utanförskap. Risker för exkludering gäller även många migranter och flyktingar med funktionsnedsättning.

Synpunkter på vissa förslag

Acceptans av kontanter (10.1)

Utredningen föreslår "ett tillägg i lagen om betaltjänster så att livsmedel, apoteksvaror och offentligrättsliga avgifter ska kunna betalas kontant. "

Funktionsrätt Sverige välkomnar ett tillägg i lagen om betaltjänster.

Vi hänvisar till remissvar från FUB, när det gäller utökning av vilka fler områden som behöver omfattas förutom de som nämns.

Kontanter som betalmedel i höjd beredskap(10.7)

Utredningen bedömer" att det är av största vikt att sedlar och mynt som ges ut av Riksbanken, lagliga betalmedel, fortsatt kan användas för betalning av de mest nödvändiga utgifterna i Sverige. Att upprätthålla funktionen i kontantkedjan under normala omständigheter möjliggör för att kunna hantera utmaningar eller störningar som kan uppstå i elektroniska system med påverkan på andra betalmedel i händelse av en kris eller under höjd beredskap. Kontanter fyller det viktiga gap som än så länge inte finns alternativa lösningar till om system för elektricitet eller telekommunikation skulle drabbas av störningar. "

Funktionsrätt Sverige välkomnar bedömningen och betonar att det redan idag förekommer störningar som kräver att fler situationer än de som regleras (livsmedel och apotek) behöver ha beredskap att hantera situationer när det förekommer störningar.

Offlinefunktionalitet för betalkort (10.8)

Utredningen "anser att det är viktigt att upprätthålla funktionen i samtliga betalsätt och uppmanar därför regeringen att omgående tillsätta en utredning med syfte att föreslå lagar kring offlinefunktionalitet för elektroniska betalningar (betalkort eller andra betalsätt)."

Funktionsrätt Sverige tillstyrker utredningens bedömning, men betonar att en sådan lösning inte kan ersätta fortsatt skyldighet, och rutiner för hantering av kontanter som betalmedel.

Inkludering och digitalt utanförskap (10.9)

Utredningen gör följande bedömning: "Bankerna och till vis mån även handeln har avvecklat kontanterna för tidigt och mer behöver göras för att alla i samhället ska kunna genomföra betalningar på lika villkor. Större ansträngning behöver göras från bankernas sida för att bemöta och inkludera de personer som i dag står långt från de digitala alternativen för att hantera sin ekonomi, och handeln behöver ha i åtanke att alla konsumenter inte har förmåga att hantera tjänster för självbetjäning eller andra digitala plattformar för att genomföra köp."

Funktionsrätt Sverige välkomnar att frågan om inkludering uppmärksammas, men vi betonar att staten har åtaganden i enlighet med Funktionsrättskonventionen att säkerställa tillgänglighet (artikel 9) och rätten att leva självständigt och vara del av samhällsgemenskapen (artikel 19). FN uppmanade Sverige 2024 att garantera digital tillgänglighet och elektronisk identifiering. Det kan inte vara valfritt för banker och handel att göra sina tjänster tillgängliga för hela befolkningen. Om det inte går att få tillgång till betaltjänster och handel är det enligt konventionen något som ska omfattas av diskrimineringslag.

Vi påminner om tidigare remissvar som rör tillgång till e-legitimationer och FUB, när det gäller brådskande behov av att regeringen vidtar åtgärder som krävs enligt ställföreträdarutredningen för att även personer med ställföreträdare ska kunna använda e-legitimationer.

Övriga synpunkter

Funktionsrättskonventionen innehåller åtaganden om att samhället ska utformas utifrån universell utformning. Det som är nödvändigt för vissa är till nytta för majoriteten. Det är samhället som ska ta bort hinder, användarna är inte problemet. Såväl företag som konsumenter tjänar på tjänster som utformas så att de möter olika behov och är värda att användas.

EU:s tillgänglighetsdirektiv som ska börja gälla 28 juni 2025, samt den reviderade eIDAS-förordningen går i rätt riktning med krav som rör vissa produkter och tjänster, samt e-legitimation i linje med Funktionsrättskonventionen, men genomförandet i Sverige är har stora luckor vilket vi har lyft i flera yttranden, men hoppas ska åtgärdas.

Vänliga hälsningar

Nicklas Mårtensson,
Ordförande
Funktionsrätt Sverige